

Наталя Дерстуганова,

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри освіти та управління навчальним закладом,

“Класичний приватний університет”,

вул. Жуковського, 70-б, м. Запоріжжя, Україна,

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2455-5695>

ВИЗНАЧЕННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ У НОРМАТИВНО-РЕКОМЕНДАЦІЙНИХ ДОКУМЕНТАХ ЄС

У вітчизняному дискурсі для позначення компетентностей, відмінних від спеціальних (предметних, фахових), обґрунтовано використання терміна «загальні компетентності» (*generic competences*), водночас для позначення таких компетентностей у закордонному дискурсі вживається широкий спектр дефініцій.

Мета даного дослідження полягає у виявленні тенденцій щодо використання термінів для позначення компетентностей, відмінних від спеціальних (фахових, предметних) у закордонному дискурсі, зокрема у нормативно-рекомендаційних документах ЄС, що регулюють підготовку здобувачів третього освітньо-наукового рівня (докторів філософії).

Для досягнення поставленої мети було використано такі методи, як: теоретичний аналіз, синтез, систематизація, порівняння та узагальнення представленого матеріалу.

У статті наведені сучасні підходи щодо вибору термінів для позначення компетентностей, відмінних від спеціальних (фахових, предметних) у закордонному дискурсі, зокрема у нормативно-рекомендаційних документах ЄС, що регулюють підготовку здобувачів третього освітньо-наукового рівня (докторів філософії).

У ході дослідження з'ясовано, що у закордонному дискурсі не вироблено єдиного загальноприйнятого терміна для позначення компетентностей, відмінних від спеціальних (фахових, предметних) компетентностей.

Встановлено, що на сьогодні компетентності, відмінні від спеціальних (фахових, предметних), перебувають у центрі уваги наукової спільноти та є предметом науково-методологічних розробок на різних рівнях, результати яких втілюються у документах нормативно-рекомендаційного характеру.

Показово, що у нормативно-рекомендаційних документах ЄС, зокрема у тих, якими регулюється процес підготовки здобувачів третього освітньо-наукового рівня (докторів філософії), надано перевагу конструкту «transferable skills». У роботі наведені способи перекладу словосполучення «transferable skills» з англійської мови на українську.

З'ясовано, що у сучасному закордонному дискурсі для позначення компетентностей, відмінних від спеціальних (фахових, предметних), окрім терміну «transferable skills», паралельно артикулюються такі словосполучення, як: «трансферабельні навички» (*transferable skills*), «трансверсальні компетентності» (*transversal competences*), «ключові компетентності» (*key competences*), «ключові компетенції» (*key competencies*), «загальні навички» (*generic skills*) та інші, підходи до окреслення змістового навантаження яких не завжди збігаються.

Ключові слова: трансферабельні навички, трансверсальні компетентності, загальні компетентності, загальні навички, ключові компетентності, ключові компетенції.

Вступ та сучасний стан досліджуваної проблеми. Модернізація системи вищої освіти України, спрямованість на входження до європейського науково-дослідного простору обумовлює інтерес вітчизняних дослідників до наукового надбання закордонних колег, зокрема досвіду впровадження норм європейського освітнього законодавства у процес підготовки докторів філософії на засадах компетентнісного підходу.

У вітчизняному дискурсі для позначення компетентностей, відмінних від спеціальних (предметних, фахових), обґрунтовано використання конструкта «загальні компетентності» (*generic competences*), водночас аналіз закордонного наукового надбання засвідчив, що для позначення таких компетентностей закордонні науковці часто послуговуються іншими дефініціями, змістове навантаження яких не завжди збігається з поширеним у науковому дискурсі України розумінням поняття «загальні компетентності».

Проблема упорядкування термінологічного апарату компетентнісного підходу не є новою для педагогічної науки. Визначенню сутності понять «компетентність» і «компетенція» присвятили праці вчені І. Бех, А. Богущ, В. Кремень, В. Луговий, Л. Лук'янова, Н. Ничкало, О. Савченко, М. Салман, С. Гані й І. Салім (Salman, Ganie & Saleem), Т. Семигіна, С. Сисоєва, Т. Суценко, Е. Холмс, М. Полман Туїн і С. Тернер (Holmes, Polman Tuin & Turner) та інші. Над проблемою визначення компетентностей, відмінних від спеціальних (предметних, фахових), працювали Н. Волкова, Л. Горбунова, К. Журба, Дж. Констант (Konstant), О. Лебідь, О. Локшина, У. Мозер (Moser), Ю. Рашкевич, Д. Ричен (Rychen), Л. Салганик (Salganik), Л. Сегуй та М. Галяна (Segui & Galiana), О. Семенов, І. Степаненко та інші.

Більш детального висвітлення, на нашу думку, потребує практика використання у закордонному дискурсі дефініцій для позначення компетентностей,

відмінних від спеціальних (фахових, предметних), зокрема у нормативно-рекомендаційних документах ЄС, що регулюють підготовку здобувачів третього освітньо-наукового рівня (докторів філософії).

Мета та завдання. Мета даного дослідження полягає у виявленні тенденцій щодо використання термінів для позначення компетентностей, відмінних від спеціальних (фахових, предметних) у закордонному дискурсі, зокрема у нормативно-рекомендаційних документах ЄС, що регулюють підготовку здобувачів третього освітньо-наукового рівня (докторів філософії).

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети використано комплекс методів, таких, як: теоретичний аналіз, синтез, систематизація, порівняння та узагальнення наданого матеріалу.

Результати. Особливий інтерес для нашого дослідження становлять терміни, використані для позначення компетентностей, відмінних від спеціальних (фахових, предметних), у документах, що мали принциповий вплив на реформування докторської освіти в Європі. Перш за все, звернемося до такого рекомендаційного документа, як Зальцбург II «Ініціативні рекомендації» Європейської асоціації університетів (Salzburg II «Initiative Recommendations» of the European University Association, 2010), у якому зазначено, що навчання трансферабельним навичкам, включаючи розуміння етики дослідження, є центральним і має бути пріоритетним для докторських шкіл і програм. З тексту документа випливає, що для позначення досліджуваних навичок використано конструкт «transferable skills» (трансферабельні навички).

Такий же конструкт «transferable skills» (трансферабельні навички) для позначення компетентностей, відмінних від спеціальних (фахових, предметних), зустрічаємо й у «Принципах інноваційної докторської підготовки» (Principles for Innovative Doctoral Training) – витягу зі звіту про результати дослідження з картування докторської підготовки в Європі «На шляху до спільного підходу» від 27 червня 2011 року (Extract from Report of Mapping Exercise on Doctoral Training in Europe «Towards a common approach» of 27 June 2011), згідно з якими трансферабельні навички – це навички, здобуті в одному контексті, які є корисними й в іншому контексті (Principles for Innovative Doctoral Training, 2011).

Представлений аналіз нормативно-рекомендаційних документів, зміст яких безпосередньо пов'язаний із підготовкою докторів філософії, засвідчив використання конструкта «transferable skills» для позначення досліджуваних компетентностей. Відтак, постає питання способів перекладу словосполучення «transferable skills». Аналіз сучасних наукових публікацій засвідчив, що у більшості випадків українські дослідники словосполучення «transferable skills» перекладають як «трансферабельні навички», використовуючи спосіб транслітерації для перекладу терміна «transferable».

Інший підхід щодо перекладу конструкта «transferable skills» зустрічаємо в документі «Стан-

дарту й рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти» (Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area). Переклад даного документа здійснено Британською Радою в Україні за співпраці з Національним Еразмус + Офісом в Україні та Інститутом вищої освіти НАПН України. «Освітні програми, – зазначено у тексті документа, – знаходяться у центрі місії закладів вищої освіти, пов'язаної з викладанням. Вони забезпечують студентів академічними знаннями й навичками, включаючи ті, що є загальними, які можуть вплинути на особистий розвиток та можуть бути застосовані студентами у майбутній кар'єрі» (Standards and Guidelines, 2015, с. 11). У даному документі конструкт «transferable skills» перекладено як «загальні навички».

Цікавим є підхід щодо обґрунтування термінів, поданий у звіті «Визначення трансферабельних навичок і компетентностей для підвищення працевлаштування та конкурентоспроможності дослідників на початку кар'єри» (Identifying Transferable Skills and Competences to Enhance Early-Career Researchers Employability and Competitiveness, 2018), який було презентовано у 2018 році Європейською радою докторантів і молодших науковців «Eurodoc». «Зауважте, – зазначено в документі, – що «загальні компетентності», «трансверсальні компетентності», «м'які навички», «загальні навички» або «професійні навички» також використовуються для опису певних трансферабельних навичок (Identifying Transferable Skills and Competences, 2018). Отже, європейською радою докторантів і молодших дослідників «Eurodoc» поняття «трансферабельні навички» розглядається значно ширше, ніж поняття «трансверсальні компетентності». За логікою представленого підходу «трансверсальні компетентності», «м'які навички», «загальні навички», «професійні навички» можна розглядати як складові поняття «трансферабельні навички».

Інший підхід щодо найменування досліджуваних компетентностей представлено в «Каталозі трансверсальних компетентностей. Ключ до працевлаштування» (Catalogue of Transversal Competences. Key for Employability), виробленому в рамках програми Erasmus +, відповідно до якого конструкт «трансверсальні компетентності» значною мірою замінив термін «трансферабельні навички». Це компетентності, якими володіють люди, що мають відношення до робіт і професій, відмінних від тих, якими вони зараз займаються або які мали недавно. Це компетентності, які були отримані в одному контексті або для освоєння особливої ситуації/проблеми та можуть бути перенесені в інший контекст (Catalogue of Transversal Competences, 2016, с. 3). Таким чином, укладачі каталогу надали перевагу конструкту «трансверсальні компетентності», вважаючи його таким, що «значною мірою замінив термін “трансферабельні навички”».

Термін «загальні компетентності» (generic competences) було обрано за результатами масштабного

дослідницького проекту «Тьюнінг». У вітчизняному освітньому просторі для позначення досліджуваних компетентностей обґрунтовано використання саме цього конструкта – «загальні компетентності» (generic competences). Згідно з наказом МОН від 30.04.2020 р. №584 «Про унесення змін до Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів вищої освіти», найбільш «актуальні для спеціальності загальні компетентності для кожного рівня вищої освіти обираються з переліку Проекту ЄС TUNING» (Про унесення змін до Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів вищої освіти, 2020).

Звернемося до інших джерел. Так, у виконавчому резюме «Визначення та вибір ключових компетентностей» (The Definition and Selection of Key Competencies Executive Summary, 2005) Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) для позначення досліджуваних компетентностей використано словосполучення «ключові компетенції» (Key Competencies) (The Definition and Selection of Key Competencies Executive Summary, 2005).

Термін «ключові компетентності» (key competences) зустрічаємо у Рекомендаціях Ради ЄС від 22 травня 2018 року (Council recommendation, 2018).

Цікавими є результати дослідження термінологічного базису, представлені у регіональному підсумковому звіті «Трансверсальні компетентності в освітній політиці та практиці (ч. I), здійсненому Мережею дослідницьких інститутів Азійсько-Тихоокеанського регіону (ERI-Net) (Transversal Competencies In Education Policy And Practice (Phase I) Regional Synthesis Report. Asia-Pacific Education Research Institutes Network (ERI-Net)), згідно з яким «у міжнародному дослідницькому просторі зараз використовуються різні термінології для позначення категорії “неакадемічних” знань, навичок, цінностей і ставлень, які вважаються необхідними та невіднятими для життя у 21 столітті» (Transversal Competencies In Education Policy And Practice, 2013, с. 2). Серед дефініцій, що використовуються для позначення досліджуваних навичок, у даному звіті наведені такі, як: «навички 21-го століття», «ключові компетентності», «некогнітивні навички», «виховання характеру», «міжнавчальні навички або загальні навички».

Привертає увагу обґрунтування вибору конструкта «трансверсальні компетентності», здійснене в даному звіті: «На щорічній зустрічі ERI-Net у жовтні 2013 року було запропоновано та прийнято додатковий термін “трансверсальні компетентності”. Усі терміни широко використовуються та охоплюють навички, компетентності, цінності та ставлення, необхідні для цілісного розвитку учнів, такі, як: співпраця, самодисципліна, винахідливість та повага до навколишнього середовища. Хоча жодному терміну не надається перевага, для зручності читача в цьому документі далі використовується один термін: трансверсальні компетентності» (Transversal Competencies In Education Policy And Practice, 2013, с. 2).

Прикладом використання конструкта «generic skills» для позначення досліджуваних компетент-

ностей є «Кодекс якості вищої освіти Великобританії (Кодекс якості)» (The UK Quality Code for Higher Education (Quality Code), 2018).

Серед конструктів, що активно артикулюються у закордонному науковому дискурсі для позначення досліджуваних компетентностей зустрічаємо: «трансферабельні навички» (transferable skills): А. Лістон та Л. Макарофф (Liston, Makaroff, 2023), С. Райнхарт (Rhinehart, 2023); «ключові компетенції» (key competencies): Т. Яницка-Панек, С. Каліщук та О. Сергєєнкова (Janicka-Panek, Kalishchuk, Serhieienkova, 2024); «трансверсальні навички» (transversal skills): Е. Костелло, М. Браун, Д. Батлер, П. Гірме та ін. (Costello, Brown, Butler, Girme, 2022) та інші.

На підставі здійсненого аналізу можна зробити висновок, що на сьогодні в закордонному дискурсі відсутній єдиний загальноприйнятий підхід щодо найменування компетентностей, відмінних від спеціальних (фахових, предметних), які у вітчизняному дискурсі визначені як «загальні компетентності».

Вивчаючи питання трансверсальних компетентностей у вимірах партнерської взаємодії, учені О. Семенов, О. Попова та О. Кондрицька доходять висновку: «Проведений аналіз наукових напрацювань та освітнього досвіду дає підстави припускати, що єдиного підходу до визначення поняття “трансверсальні компетентності” натеper не вироблено» (Семенов, Попова, Кондрицька, 2022, с. 116). Представлена позиція українських вчених підтверджує отримані нами результати дослідження, зокрема у контексті відсутності єдиного підходу до визначення змісту поняття «трансверсальні компетентності».

Висновки і пропозиції. Здійснений аналіз дає підстави стверджувати, що у закордонному дискурсі не вироблено єдиного терміна для позначення компетентностей, відмінних від спеціальних (фахових, предметних).

З’ясовано, що на сьогодні компетентності, відмінні від спеціальних (фахових, предметних), перебувають у центрі уваги наукової спільноти та є предметом науково-методологічних розробок на різних рівнях, результати яких втілюються в документах нормативно-рекомендаційного характеру.

Показово, що у нормативно-рекомендаційних документах ЄС, зокрема у тих, якими регулюється процес підготовки здобувачів третього освітньо-наукового рівня (докторів філософії), надано перевагу конструкту «transferable skills». Встановлено, що переклад словосполучення «transferable skills» українською мовою здійснюється як «трансферабельні навички» та як «загальні навички».

Визначено, що у сучасному закордонному дискурсі для позначення компетентностей, відмінних від спеціальних (фахових, предметних), окрім терміна «transferable skills» паралельно активно використовуються такі словосполучення як: «трансферабельні навички» (transferable skills), «трансверсальні компетентності» (transversal competences), «ключові компетентності» (key competences), «ключові компетенції»

(key competencies), «загальні навички» (generic skills) та інші, підходи до окреслення змістового навантаження яких не завжди збігаються.

Перспективи подальших наукових розвідок убачаємо в дослідженні синонімів до терміна «загальні компетентності» у вітчизняному науковому дискурсі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про унесення змін до Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів вищої освіти: наказ Міністерства освіти і науки від 30.04.2020 р. №584. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0584729-20#Text>

2. Семенов О. М., Попова О. А., Кондрицька О. І. Трансверсальні компетентності у вимірах партнерської взаємодії: викладач і здобувач вищої освіти. *Академічні студії. Серія «Педагогіка»*. 2021. № 3, ч. 1. С. 111–120.

3. Catalogue of Transversal Competences. Key for Employability. URL: https://www.keystart2work.eu/images/docs/o2-catalogue/O2_Catalogue_EN.pdf

4. Costello E., Brown M., Butler D., Girmе P., Kaya S., Kirwan C. ... Paterson L. Assessment of Transversal Skills in STEM: From theory to practice in a large scale research project. In E. Langran (Ed.), *Proceedings of Society for Information Technology & Teacher Education International Conference* (pp. 1026-1033). San Diego, CA, United States: Association for the Advancement of Computing in Education (AACE). 2022. Retrieved May 23, 2023 from <https://www.learntechlib.org/primary/p/220845/>

5. Council recommendation of 22 May 2018 on key competences for lifelong learning. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_2018.189.01.0001.01.ENG&toc=OJ:C:2018:189:TOC

6. Identifying Transferable Skills and Competences to Enhance Early-Career Researchers Employability and Competitiveness. 2018. URL: <https://eurodoc.net/skills-report-2018.pdf>

7. Janicka-Panek T., Kalishchuk S., Serhieienkova O. International key competencies and training model for the development of personal and social competencies. *Scientific notes of Taurida National V.I. Vernadsky University, series Psychology*. 2024. 42–48. <https://doi.org/10.32782/2709-3093/2024.1/08>

8. Liston A., Makaroff L. Strategic career building during your PhD: a timeline for maximizing your opportunities. *Immunology and cell biology*. 2023. <https://doi.org/10.1011/imcb.12668>.

9. Principles for Innovative Doctoral Training. (2011). URL: https://euraxess.ec.europa.eu/sites/default/files/policy_library/principles_for_innovative_doctoral_training.pdf

10. Rhinehart S. Applying the Transferable Skill Set of a PhD to Emerging Data Fields. *Non-Academic Careers for Quantitative Social Scientists*. 2023. https://doi.org/10.1007/978-3-031-35036-8_12

11. Salzburg II «Initiative Recommendations» of the European University Association (EUA Council for Doctoral Education), 2010. URL: <https://eua.eu/downloads/publications/salzburg%20ii%20recommendations%202010.pdf>

12. Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG). Київ : CS Ltd., 2015. 32 p.

13. The Definition and Selection of Key Competencies. Executive Summary. URL: <https://www.oecd.org/pisa/definition-selection-key-competencies-summary.pdf>

14. Transversal Competencies In Education Policy And Practice (Phase I) Regional Synthesis Report. 2013 Asia-Pacific Education Research Institutes Network (ERI-Net).

15. UK Quality Code for Higher Education. Advice and Guidance. Research Degrees. 2018. URL: https://www.qaa.ac.uk/docs/qaa/quality-code/advice-and-guidance-research-degrees.pdf?sfvrsn=b424c181_8

REFERENCES

1. Pro unesennia zmin do Metodychnykh rekomendatsii shchodo rozroblennia standartiv vyshchoi osvity: nakaz Ministerstva osvity i nauky vid 30.04.2020 r. №584 [On making changes to the Methodological recommendations for the development of higher education standards. (2020). Order of the Ministry of Education and Culture of Ukraine dated 30.04.2020 №584]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0584729-20#Text> [in Ukrainian].

2. Semenov, O. M., Popova, O. A., & Kondrytska O. I. (2021). Transversalni kompetentnosti u vymirakh partnerskoi vzaiemodii: vykladach i zdobuvach vyshchoi osvity [Transversal competencies as cooperation teacher and graduate of higher education]. *Akademichni studii. Seriiia «Pedahohika»*. 3, part. 1. 111–120 [in Ukrainian].

3. Catalogue of Transversal Competences. Key for Employability. Retrieved from: https://www.keystart2work.eu/images/docs/o2-catalogue/O2_Catalogue_EN.pdf [in English].

4. Costello, E., Brown, M., Butler, D., Girmе, P., Kaya, S., Kirwan, C. ... Paterson, L. (2022). Assessment of Transversal Skills in STEM: From theory to practice in a large scale research project. In E. Langran (Ed.), *Proceedings of Society for Information Technology & Teacher Education International Conference* (pp. 1026-1033). San Diego, CA, United States: Association for the Advancement of Computing in Education (AACE). Retrieved from: <https://www.learntechlib.org/primary/p/220845/> [in English].

5. Council recommendation of 22 May 2018 on key competences for lifelong learning. Retrieved from: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_2018.189.01.0001.01.ENG&toc=OJ:C:2018:189:TOC [in English].

6. Identifying Transferable Skills and Competences to Enhance Early-Career Researchers Employability and Competitiveness. 2018. Retrieved from: <https://eurodoc.net/skills-report-2018.pdf> [in English].

7. Janicka-Panek, T., Kalishchuk, S.; Serhieienkova, O. (2024). International key competencies and training model for the development of personal and social competencies. *Scientific notes of Taurida National V.I. Vernadsky University, series Psychology*. 42–48. <https://doi.org/10.32782/2709-3093/2024.1/08> [in Polish].

8. Liston, A., Makaroff, L. (2023). Strategic career building during your PhD: a timeline for maximizing your opportunities. *Immunology and cell biology*. <https://doi.org/10.1011/imcb.12668> [in English].

9. Principles for Innovative Doctoral Training. (2011). Retrieved from: https://euraxess.ec.europa.eu/sites/default/files/policy_library/principles_for_innovative_doctoral_training.pdf [in English].

10. Rhinehart, S. (2023). Applying the Transferable Skill Set of a PhD to Emerging Data Fields. *Non-Academic Careers for Quantitative Social Scientists*. https://doi.org/10.1007/978-3-031-35036-8_12 [in English].

11. Salzburg II «Initiative Recommendations» of the European University Association (EUA Council for Doctoral

Education), 2010. Retrieved from: <https://eua.eu/downloads/publications/salzburg%20ii%20recommendations%202010.pdf> [in English].

12. Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG). Київ : CS Ltd., 2015. 32 [in English].

13. The Definition and Selection of Key Competencies. Executive Summary. Retrieved from: <https://www.oecd.org/pisa/definition-selection-key-competencies-summary.pdf> [in English].

14. Transversal Competencies In Education Policy And Practice (Phase I) Regional Synthesis Report. 2013 Asia-Pacific Education Research Institutes Network (ERI-Net).

15. UK Quality Code for Higher Education. Advice and Guidance. Research Degrees. 2018. Retrieved from: <https://www.qaa.ac.uk/docs/qaa/quality-code/advice-and-guidance-research-degrees.pdf?sfvrsn=b424c1818>

Natalia Derstuganova,
Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor at the Department of Education
and Educational Institution Management,
"Classic Private University",
70-b, Zhukovsky Str., Zaporizhzhia, Ukraine,
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2455-5695>

DETERMINING THE COMPETENCES OF THE DOCTOR OF PHILOSOPHY DEGREE STUDENTS IN THE EU NORMATIVE AND REGULATORY DOCUMENTS

The modernization of the higher education system of Ukraine, the focus on the entry into the European research space determines the interest of national researchers in the scientific heritage of foreign colleagues, in particular – the experience of implementing the norms of European educational legislation in the process of preparing doctors of philosophy on the basis of competence approach.

In the national discourse, to name the competences that are not included into special (subject, professional) competencies, it is used the term «generic competence», and at the same time a wide range of definitions are used for describing such competences in foreign discourse.

The purpose of this study is to identify trends on the use of terms to refer to competences other than special (professional, subject) competences in foreign discourse, in particular in the EU normative and regulatory documents describing the preparation of the third educational and scientific levels (doctors of philosophy).

To achieve this purpose, theoretical analysis, synthesis, systematization, comparison and generalization of the presented material were used.

The article provides modern approaches to the choice of competences other than special (professional, subject) competences in foreign discourse, in particular in the EU normative and regulatory documents describing the preparation of the third educational and scientific level (doctors of philosophy).

Of particular interest in our study are the terms used to refer to competences other than special (professional, subject) competences, in documents that had a fundamental impact on the reform of doctoral education in Europe.

The study revealed that today competences other than special (professional, subject) competences, are in the center of attention of the scientific community and are the subject of scientific and methodological developments at different levels, the results of which are embodied in the documents of regulation and recommendation.

It is established that the foreign discourse does not produce a single generally accepted term to refer to competences other than special (professional, subject). To denote such competences, in parallel, are used such phrases as: «transferable skills», «transversal competences», «generic competences», «key competences», «generic skills» and the other approaches to outline the content of which do not always coincide.

It is established that the EU normative and regulatory documents, in particular in those that manage the process of preparation of students of the third educational and scientific level (doctors of philosophy), to refer to competences other than special (professional, subject), it is favourable to use «transferable skills» construct. The paper provides methods of translation from English into Ukrainian phrase «transferable skills», which are found in modern normative and regulatory literature in scientific publications. The analysis of modern scientific articles has shown that in most cases Ukrainian researchers translate the phrase «transferable skills» as «трансферабельні навички», using the method of transliteration to translate the term «transferable».

We see the prospects for further exploration in the study of synonyms of the term «generic competence» in scientific discourse.

Key words: transferable skills, transversal competences, generic competences, generic skills, key competences, key competencies.

Подано до редакції 21.08.2024